

Leiderdorp, 26 maart 2025

Beste Rekenkamer Leiden en Leiderdorp,

Dank voor jullie offerteaanvraag voor een journalistiek onderzoek naar de leefbaarheid in Transvaal. De Rekenkamer vraagt om een artikel waarbij op evaluatieve wijze wordt gekeken naar de aanpak van een opknapbeurt in Transvaal, waarbij de buurt een budget van 5 ton kreeg om de leefbaarheid te verbeteren. Wat kunnen we leren van de aanpak in deze wijk en hoe kan deze buurtgerichte leefbaarheidsaanpak in de toekomst het beste worden ingericht?

Het is interessant en gedurfd dat de Rekenkamer kiest voor een alternatieve aanpak en het onderzoek wil laten uitvoeren door een onderzoeksjournalist. De onderzoeksvraag leent zich bij uitstek voor een journalistieke reconstructie, waarbij zowel het perspectief van de wijkbewoners als van het College aan bod kunnen komen. In mijn voorstel pleit ik er daarnaast voor om ook de stem mee te nemen van de wijkbewoners die niet actief betrokken waren: wat merken zij van de opknapbeurt?

Ik ben erg enthousiast over de insteek en onderwerp (leefbaarheid, participatie) van het onderzoek dat aansluit bij andere artikelen die ik op dit moment schrijf. Het afgebakende gebied (één wijk) en het korte tijdsbestek (ruim een jaar) maken dit onderzoek bij uitstek geschikt voor een journalistieke reconstructie. Wat is er sinds de zomer van 2023 gebeurd in de wijk Transvaal én tussen wijkbewoners en de gemeente? Als journalist ben ik uiteraard nieuwsgierig wat ervoor heeft gezorgd dat de beleving van bewoners en College zo uiteenlopen.

DE ONDERZOEKSVRAAG

In de zomer van 2023 nam de gemeenteraad van Leiden een motie aan voor een opknapbeurt van de wijk Transvaal, waarbij de wensen van de bewoners zouden worden opgehaald. Voor de verbeteringen werd een budget van 5 ton beschikbaar gesteld. In november 2024 stelt het College dat de werkwijze meerwaarde heeft voor wijken waar weinig of geen ruimtelijke projecten op de planning staan. Ze wil onderzoeken hoe deze aanpak ook in andere wijken kan worden gebruikt.

Een goed moment voor de Rekenkamer om een onderzoek in te stellen, gelet ook op het feit dat er in de wijk ook minder positieve geluiden te horen zijn.

De Rekenkamer heeft drie hoofdvragen:

- 1) Wat waren de (meetbare) doelen bij de leefbaarheidsaanpak?
- 2) Zijn deze doelen ook bereikt, mede in relatie tot het geïnvesteerde bedrag?
- 3) Is dit voor herhaling vatbaar in andere wijken en zo ja, welke verbeteringen zijn nodig?

Andere vragen die aan de orde komen gaan over de meetbaarheid van de doelen, de communicatie, de betrokkenheid van inwoners bij ideeënvorming, selectie en uitvoering, de vertegenwoordiging door de wijkvereniging en de inrichting van de gemeentelijke organisatie bij dit project.

Doel is om lessen te leren voor toekomstige projecten op wijkniveau en tot aanbevelingen te komen voor deze aanpak, mogelijk zelfs bij projecten op grotere schaal.

DE JOURNALISTIEKE AANPAK

De vraag ‘Wat is er gebeurd?’ is in wezen de basisvraag van ieder journalistiek onderzoek.

Elke onderzoeksjournalistieke productie begint ook met het maken van een tijdlijn. Alleen al de volgorde waarin gebeurtenissen plaatsvinden, kan nieuwe informatie aan het licht brengen. De tijdlijn is de kapstok waaraan het onderzoek wordt opgehangen, wat niet wil zeggen dat dit ook een chronologisch artikel oplevert. Dat hangt af van de feiten die aan het licht komen.

Voordat het echte onderzoek begint, spreek ik graag een deskundige die met een wat bredere blik kan kijken naar in dit geval buurtgericht werken en wijkbudgetten. Jullie suggestie om hiervoor Joop Hofman te benaderen, neem ik graag over.

Uiteraard blijven de ambtelijke stukken en de gesprekken met betrokkenen en wijkbewoners het hart van het onderzoek. Op basis van de verdiepende interviews kom ik met heldere bevindingen waar de Rekenkamer mee verder kan bij de uitwerking van bestuurlijke conclusies en aanbevelingen.

Ten slotte geven korte reportages de lezers een gevoel bij de buurt en de bewoners. Mijn voorstel is om een ‘schouw’ met maximaal vier bewoners door de wijk te doen zodat ook de beleving bij de leefbaarheid van de wijk een plek krijgt. Dit zijn niet de ‘betrokken wijkbewoners’ die bij het proces in Transvaal betrokken waren, maar de mensen die geen inbreng hadden.

Het onderzoek levert een goed leesbare en toegankelijke longread van rond de vijfduizend woorden op met een heldere opbouw en in een toegankelijke schrijfstijl.

HET TEAM

Het journalistieke onderzoek en schrijfwerk wordt gedaan door mij (Saskia Klaassen). Sinds 2021 ben ik onderzoeksjournalist Rechtvaardige Stad bij de lokale onderzoeksplatform Vers Beton in Rotterdam. Ook voor andere media verdiepte ik me in lokaal overheidsbeleid, onder meer voor VNG Magazine.

Karlijn Broekhuizen is een ervaren eindredacteur, met wie ik op onze Leidse werkplek (De Nieuwe Energie) samenwerkte in diverse projecten, waaronder Magazine on the Spot en het vaktijdschrift Brand&Brandweer. Ze kent deed eerder opdrachten voor de gemeente Leiden, Den Haag en Rotterdam.

Fotograaf Frank Hanswijk is een Rotterdamse fotograaf met wie ik graag samenwerk. Onlangs maakten we samen een reportage in de Franse wijk Lille-Sud en verraste hij me opnieuw met de foto's die hij maakte. Hij is een meester in het vastleggen van de sfeer en het karakter van een wijk.

DE ORGANISATIE

Uit het offerteverzoek en het voorgesprek met Marije van den Berg en Hans van Egdom begrijp ik dat er een startbijeenkomst wordt gepland door de Rekenkamer met de ambtelijke contactpersoon en andere relevante ambtenaren. Hierin worden opzet en planning en werkafspraken gemaakt.

Andere afspraken met wijkvertegenwoordigers en de deskundige kan ik ook zelf maken. Het is goed om te weten dat ambtelijke stukken opgevraagd kunnen worden en dat er tussentijdse terugkoppeling is met de twee inhoudelijke begeleiders en de secretaris van de Rekenkamer over de voortgang.

We hebben afgesproken dat de 10-12 gesprekken worden opgenomen, uitgewerkt en voorgelegd aan de betrokkenen ter verificatie. Citeren van ambtenaren gebeurt in principe niet, of in overleg anoniem.

Na de research, de gesprekken en de wandelingen door de wijk ga ik schrijven. Hierbij zoek ik – in overleg met de Rekenkamer – naar een heldere opbouw en toegankelijke vorm. Bedoeling is dat het onderzoek voor buitenstaanders goed navolgbaar is en aantrekkelijk om te lezen. Na de gesprekken en de vier schouw-momenten zal ik ook de fotograaf brieven.

Ten slotte is er nog het ambtelijk hoor- en wederhoor, waarbij ik eventuele feitelijke onjuistheden in de tekst aanpas.

We hebben verder afgesproken dat ik de Rekenkamer input geef voor conclusies en aanbevelingen, maar dat deze niet in het rapport terechtkomen.

DE PLANNING

Het heeft de voorkeur van de Rekenkamer om in juni de journalistieke reconstructie, inclusief ambtelijk hoor- en wederhoor, in handen te hebben. Dat houdt een krap tijdschema in, vooral voor het inplannen van de gesprekken.

Week 15 startbijeenkomst

Week 16 research en afspraken maken

Week 17 gesprek deskundige

Week 18-20 interviews (10-12) en reportages

Week 21 schrijven

Week 22 feedback Rekenkamer

Week 23 start ambtelijk hoor- en wederhoor

Week 25 verwerken van ambtelijke feedback (AHWH)

Week 26 eindredactie en opleveren definitieve tekst